

POSTFAȚĂ

Standarde și proceduri - un model propus

Arheologia este în primul rând cercetare științifică. Încercarea de sistematizare a etapelor de studiu ce trebuie urmate, enumerarea tehnicilor folosite în munca de teren, reglementarea metodelor utilizate pentru înregistrarea materialelor provenite din diversele faze ale cercetării, propunerea *unui model* pentru ca toate aceste rezultate să devină accesibile și nespecialiștilor, nu înseamnă „vulgarizarea” acestei științe.

Standardele și procedurile nu reprezintă coborârea arheologiei la nivelul unei meserii în care nu mai există loc pentru inițiativă, pentru creație, în care toți pașii sunt perfect reglementați.

Nu este vorba de un manual ale cărui reguli trebuie urmate cu strictețe pentru a obține produse finite identice și depersonalizate, ci introducerea unor norme generale și îndrumări care să ajute arheologul să-și valorifice optim rezultatele muncii sale, din punct de vedere al prevederilor contractuale stricte pe care le are, cât și din punctul de vedere al contribuției științifice individuale.

Implicarea arheologiei în mari proiecte investiționale

Până nu demult, arheologia din România a rămas un domeniu strict științific, neimplicat în nici un fel în proiecte economice de anvergură. Cercetarea științifică era susținută în totalitate de stat (institutele Academiei, universități, muzee), existau doar șantiere arheologice sistematice consacrate „cercetării fundamentale”, în care ritmul și calitatea muncii erau apreciate după criterii diferite.

Au existat și excepții de la această regulă, marile șantiere de salvare din anii '60-'70 (Bicaz, Porțile de Fier, Canalul Dunăre–Marea Neagră) în care cercetarea arheologică a fost subsumată și unor interese economice de interes național. Finanțate de stat, aceste șantiere au urmat mai mult sau mai puțin modelul celor sistematice, atât ca metode de

lucru cât și ca diseminare a rezultatelor. În plus, nu exista nici o prevedere legală care să impună clar obligativitatea eliberării de sarcină arheologică a unui teren, înainte ca acesta să fie integrat circuitului economic.

După 1989, această stare de lucruri s-a schimbat aproape total. În primul rând s-a modificat profilul și dinamica investițiilor, apărând pe piață firme private românești sau străine, a căror extindere a afacerilor presupune exploatarea terenurilor în vederea construirii.

Fondurile alocate de stat pentru cercetare au devenit insuficiente, de aceea instituțiile implicate în domeniu au trebuit să caute alte surse de finanțare. Oportunitatea investițiilor private a fost imediat sesizată. Tocmai de aceea, după 2000, prin O.G. nr. 43/2000, a apărut obligativitatea legală a cercetării arheologice, care trebuie să preceadă orice astfel de investiție.

Odată cu apariția OG 43/2000 (cu modificările ulterioare) s-a impus obligativitatea descărcării de sarcină arheologică pentru orice investiție economică care afectează zone în care există (sau sunt doar susceptibile de a conține) patrimoniu arheologic.

Standarde și proceduri - o soluție posibilă

Aplicarea *Standardelor și procedurilor* în cazul șantierelor preventive recomandă utilizarea unui *model* pentru planificarea diverselor etape ale cercetării, pentru ordonarea unor informații și prezentarea acestora într-o formă coerentă.

Aceeași realitate se impune și în cazul cercetărilor sistematice finanțate de stat. În condițiile transparenței, ale justificării cheltuirii banilor publici, arheologul trebuie să dea seamă atât instituției de care aparține sau mediului academic, dar are și obligația să-și prezinte rezultatele muncii sale într-un cadru mult mai larg și mai ales sub aspect tehnic, administrativ și economic.

Respectarea Standardelor și procedurilor poate oferi soluții (dar nu garanții) pentru cazurile în care munca arheologului ar fi contestată pe cale juridică.

Deși cercetarea arheologică nu mai este supusă în mod evident politicului și ideologicului, totuși prin aportul pe care îl are în cazul unor proiecte investiționale, prin

alocarea unor fonduri din ce în ce mai mari, prin importanța pe care începe să-o capete în fața opiniei publice, ea poate să fie manipulată, să fie „deturnată” de la scopurile ei.

Implicarea din ce în ce mai intensă a arheologiei în economic atrage după sine o altă consecință importantă.

Așa cum realitatea practică a dovedit-o deja, în cazul proiectelor investiționale mari, săpăturile arheologice preventive au devenit ample și de durată (cazurile Roșia Montană sau Autostrada sunt elocvente). A fost implicat un număr din ce în ce mai mare de arheologi în aceeași cercetare¹, arheologi aparținând unor „școli” diferite. Pe măsura fondurilor alocate pe aceste mari șantiere preventive, pentru obținerea unor rezultate cât mai bune, se poate apela din ce în ce mai des la specialiști din alte domenii, cercetările interdisciplinare trebuind să capete din ce în ce mai mare greutate. Această realitate va determina în continuare aplicarea standardelor care devin necesare pentru găsirea unui „limbaj” comun, coerent și uniform.

De asemenea, nu trebuie uitat faptul că în România de abia acum se fac încercări pentru a dobândi pe cale legislativă recunoașterea juridică a profesiei noastre. Demersurile întreprinse pe lângă instituțiile statului cu competențe în domeniu au eșuat până în acest moment, dar alinierea la normele europene va aduce, desigur, și această recunoaștere.

În lipsa unui statut profesional foarte clar s-au creat premisele pentru ca un sistem coerent de evaluare a calității muncii individuale să nu existe. Recunoașterea științifică se face deseori pe criteriul vechimii și pe cel al simplei implicări cantitative în domeniu. În acest sens, asigurarea unui minim calitativ al profesiei și impunerea unor criterii mai clare de evaluare vor trebui create. Simpla adunare a unor puncte acordate pentru diferite „merite” nu constituie decât o soluție temporară dar care, iată, este încă în vigoare.

Promovarea în cadrul unei instituții, până la urmă și în cadrul „administrativ” al Registrului Arheologilor, a ținut până acum mai ales de criterii subiective. Comisia

---

¹ De exemplu, la Roșia Montană au lucrat, în medie, circa 70 de arheologi anual.

Națională de Arheologie este primul și cel mai îndreptățit for care trebuie să creeze acest mecanism. Urmând aceste standarde și proceduri un arheolog poate, dincolo de calitatea științifică a muncii sale (calitate care poate fi supusă îndoielii atâta timp cât există opinii divergente), să-și afirme profesionalismul, indiferent de vârsta și poziția în lumea academică. Standardele încearcă **să ofere un instrument de evaluare obiectivă.**

Se face simțită necesitatea de a avea instrumente obiective pentru cuantificarea eforturilor științifice ale arheologilor, *prin utilizarea consecventă a aceluiași unități de măsură*, care se vor putea realiza prin compararea a două proiecte arheologice sau a două rapoarte de cercetare. Este una din puținele căi de a asigura obiectivitatea în acest domeniu.

Realitatea practică în domeniul investigațiilor arheologice a relevat necesitatea creării unui *model obiectiv* după care să poată fi evaluate proiectele arheologice, proiecte care trebuie să urmeze anumite etape, care să conducă în final la o cercetare corectă și la un rezultat optim.

O altă subliniere care merită făcută este aceea că, marile proiecte arheologice sunt obligatoriu interdisciplinare, ceea ce impune o structurare clară a obiectivelor, precum și o susținere metodologică și formală coerentă a diferitelor specialități implicate.

Importanța păstrării și gestionării arhivelor, a înregistrării corecte a datelor, în domeniul cercetării arheologice, care presupune și o activitate distructivă, devine covârșitoare. Rolul inventarelor în managementul patrimoniului cultural este de multă vreme recunoscut. Ele sunt indispensabile pentru identificare, interpretare, protejare și păstrare fizică a obiectelor mobile, clădirilor istorice, siturilor arheologice și peisajelor culturale. Au un loc semnificativ în toate convențiile internaționale legate de moștenirea culturală². Standardele și procedurile pot fi utile în sensul menținerii unor arhive bine

---

² Convenția UNESCO din 1972 privind Protejarea Lumii Culturale și Moștenirii Naturale (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage), Convenția Consiliului Europei de Protejare a Moștenirii Arhitecturale Europene (Granada, 1985), art. 2, Convenția Consiliului Europei de Protejare a Moștenirii Arheologice (La Valletta, 1992), art. 2 etc

structurate, prin înregistrarea coerentă a informațiilor, pentru ca acestea să fie utilizabile oricând în viitor și compatibile cu alte sisteme de referință.

Implicarea arheologiei în viața publică

Implicarea arheologiei și a arheologilor înșiși în viața publică, prin diseminarea și expunerea în mod public și prin toate mijloacele mass-media a rezultatelor investigației arheologice devine un deziderat pe care trebuie să ni-l propunem cu prioritate. Asumarea patrimoniului arheologic de către comunitatea locală este unul din „pariurile” care vor trebui câștigate de arheologie. **Standardele și procedurile** pot propune un model pentru receptarea de către public a arheologiei ca știință, pentru o deschidere dincolo de cercul specialiștilor.